

K A M
Z M I Z L A
R E B E C C A

LÁSKA
STRATENÁ
V ČASOCH HOLOKAUSTU

E O I N D E M P S E Y

IKAR

K A M

Z M I Z L A

R E B E C C A

E O I N D E M P S E Y

Preložila Martina Fedorová

 IKAR

Eoin Dempsey
FINDING REBECCA

Copyright © 2014 by Eoin Dempsey

All rights reserved.

This edition is made possible under a license arrangement

originating with Amazon Publishing,

www.apub.com, in collaboration with

Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

Translation © 2021 by Martina Fedorová

Jacket design © 2021 by Barbara Baloghová

Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7435-8

Venujem svojej manželke Jill

HODNOSTI NEMECKÉHO WEHRMACHTU A ICH OPIS

Führer: Adolf Hitler, vodca Nemeckej ríše

Hauptsturmführer: ekvivalent kapitána v schutzstaffel (SS)

Kápo: privilegovaný väzeň, ktorý dohliadal na život v barakoch a spolupodieľal sa na riadení nútených prác v nacistických koncentračných táboroch

Lagerführer: dozorca tábora, dôstojník SS zodpovedný za disciplínu v tábore

Lagerkommandant: veliteľ koncentračného tábora – v Osvienčime (Auschwitzi) Rudolf Höss (1940 – 1943), Arthur Liebehenschel (1943 – 1944) a Richard Baer (1944 – 1945)

Obersturmführer: poručík, ekvivalent nadporučíka v americkej armáde

Rapportführer: kontaktný dôstojník, v systéme riadenia koncentračného tábora zodpovedný za dohľad nad dôstojníkmi, ktorí boli v priamom kontakte s uväznenými

Reich: Nemecká ríša, konkrétne Tretia ríša alebo nacistické Nemecko, ktoré existovalo v rokoch 1933 až 1945

Reichsführer: Heinrich Himmler, najvyšší veliteľ vojenských zložiek SS a Hitlerov blízky spolupracovník

Sonderkommando: zvláštny oddiel v nacistických koncentračných táboroch zložený z väzňov, takmer výlučne Židov,

ktorí boli pod hrozbou smrti nútení vykonávať likvidáciu tiel v spalovniach a plynových komorách

SS: elitná vojenská jednotka nacistickej strany, založená ako paramilitantná a ochranná zložka NSDAP, neskôr armáda s viac než miliónom špeciálne vyškolených vojakov, zodpovedných za stráženie a prevádzku koncentračných táborov

Standartenführer: ekvivalent plukovníka americkej armády

Sturmmann: člen úderného oddielu, ekvivalent radového vojaka

Untersturmführer: ekvivalent podporučíka americkej armády

Wehrmacht: ozbrojené sily nacistického Nemecka, ktoré sa na riadení a správe koncentračných táborov nepodielali

OSTROV
JERSEY

KAPITOLA 1

Auschwitz-Birkenau september 1943

Auto zastalo pred radom tridsiatich skladiskových budov, ktoré stáli vedľa seba v troch radoch po desať, každá z nich dvanásť metrov široká a asi šesťdesiat metrov dlhá. Vodič otvoril dvere rapportführerovi Friedrichovi. Christopher vystúpil z auta až po ňom.

„V týchto priestoroch budete vykonávať podstatnú časť svojej činnosti,“ povedal Friedrich. Spod pazuchy vytiahol fascikel v pevnej väzbe a nazrel do dokumentu, ktorý v ňom mal založený. „Ako vidím, túto pozíciu vám zverili v súvislosti s vašimi skúsenosťami v oblasti účtovníctva.“

Christopher prikývol. Zrakom zablúdil k plotu z ostnatého drôtu, ktorý uzatváral priestor za skladiskovými barakmi. „Som rád, že nám poslali profesionála. Ja som právnik. Pred vojnou som mal vo Frankfurte vlastnú prax. Píše sa tu, že ste pôvodom Nemeč, no pochádzate z okupovaného územia, je to tak?“

„Áno, žil som na ostrove Jersey. Predtým než ho obsadila oslobodenecká armáda.“

„Pamätný deň, pravda.“ Friedrich zaklapol záznamník a podal ho vodičovi. „Ako dôstojník SS zaiste chápete dôležitosť úlohy, ktorú tu budete plniť.“

„Samozrejme, herr rapportführer.“

„Máte zvláštny prízvuk.“

Bol teplý septembrový deň. Christopherovi dole chrptom pomaly stiekla kvapka potu. Novučičká uniforma ho omínala, bola mu úzka v pleciach. Vietor k nemu odkiaľsi z dialky privial tóny hudby. Rozpoznal útržok Kánonu v D dur od Johanna Pachelbela, no potom znovu všetko stíchlo.

„V Európe žije priveľa rôznych kmeňov a je medzi nimi príliš veľa rozdielov, čo spôsobuje priveľkú pravdepodobnosť potenciálnych konfliktov a následných vojen. Stačí sa pozrieť do histórie, aby človek pochopil, ako to spolu súvisí. Poznáte históriu? Nepochybne áno. Som si istý, že práve preto ste požiadali o toto miesto, rovnako ako ja. Aby ste boli pri tom, keď sa prepisujú dejiny, mám pravdu? Aj ja. Som presvedčený, že máme mnoho spoločného.“

„Zaiste, herr Friedrich.“

„Najhorší zo všetkých sú a vždy boli Židia. Aj za túto vojnu sú zodpovední. Preto sme vybudovali toto tu, aby sa vojny, ako je táto, už nikdy neopakovali. Rozumiete tomu, herr Seeler?“

„Áno, herr rapportführer.“ Ani nie sto metrov od nich stála veľká betónová stavba s vysokým masívnym komínom, z ktorého sa valil čierny dym. Friedrich pokračoval.

„Usilujem sa vám tým povedať, že musíme byť tvrdí. Ako skala. To hovorím každému z nováčikov. Úloha, ktorú nám zverili, je priveľmi dôležitá, aby sme ju znehodnotili slabosťou úsudku či súcitom s uväznenými,“ prskal. „Chcem, aby vám bolo jasné, že slabosť v akejkoľvek podobe a predovšetkým voči väzňom nebudem tolerovať. Miesto tu majú iba silní a Ríši oddaní príslušníci SS. Rozumieme si, herr obersturmführer?“

„Áno, herr rapportführer.“

„Židia, ako každý parazit, sú nesmierne prispôsobiví, a ako vidíme, aj teraz sa im to veľmi dobre darí. Úžasne sa naučili

odčítať naše emócie, využívať náš vlastný strach. Práve preto je táto práca iba pre silných mužov, pre tých, ktorí nepodľahnú skazonosným snahám židovskej čvargy zničiť všetko, čo je na tomto svete čisté a dobré. Od začiatku vám musí byť jasné, že akýkoľvek rozkaz, ktorý dostanete, je a vždy bude len a len v záujme zachovania Ríše, a preto ho nijakým spôsobom nesmiete spochybňovať.“

„Rozumiem a prijímam túto úlohu s najväčším odhodlaním, herr rapportführer.“

„Dobre, dobre, nič iné som ani nepredpokladal. Zverili vám veľmi dôležitú úlohu. Záber našich aktivít je čoraz širší, a preto potrebujeme človeka bezvýhradne oddaného našej veci, ktorý by prevzal plnú zodpovednosť za prerozdeľovanie prostriedkov a ich repatriáciu, teda odosielanie späť do Ríše.“ Kráčali popri skladoch. Dvere toho, pred ktorým práve zastali, boli otvorené. Vnútri pracovalo zo dvadsať mladých, relatívne zdravo vyzerajúcich žien. Každá z nich mala pred sebou kufor označený kriedovým nápisom a triedila veci, ktoré sa v ňom nachádzali. Ani jedna z nich k nim nezodvihla oči, keď vstúpili. Každú chvíľu niektorá podišla s náručou plnou oblečenia k veľkej kope, na ktorú náklad zložila, alebo k stolu, za ktorým sedela ozbrojená stráž SS, a tam odovzdala cennosti a šperky.

„Budete dohliadať na sonderkommando, Židov, ktorí tu pre nás pracujú. Triedia cennosti z vecí, ktoré sa k nám dostali. Vašou povinnosťou bude všetko riadne zdokumentovať a odoslať späť do Ríše. A zariadiť, aby všetko bezpečne doputovalo na miesto určenia. Plne chápem, že zaviesť do tohto procesu poriadok a systém si vyžaduje istý čas, no prosím, aby ste na to sústredili všetky svoje sily a schopnosti. Úlohy, ktoré tu v tábore plníme, sú príliš dôležité, aby sme tolerovali akúkoľvek nezodpovednosť či neefektívnosť.“

Friedrich naznačil Christopherovi, aby ho nasledoval. Vyšli naspäť pred baraky. „Budete mať na starosti toto,“ Friedrich širokým gestom ukázal na budovy skladov. „Nemujem, dúfam, zvlášť zdôrazňovať, že nestrpím nijaké prejavy korupcie. U vás ani u iných. Politický útvar to všetko dôsledne monitoruje. Ako iste viete, majú právo kedykoľvek a kohokoľvek podrobiť osobnej prehliadke. Veľmi bedlivo dohliadajú na to, aby okrem poverení nedochádzalo k nijakým kontaktom s väzňami. Ak vás prichytia pri krádeži, či ako tomu vy účtovníci hovoríte, pri defraudácii, trest vás neminie. Ubezpečujem vás, že bude vykonaný hneď na mieste a v čo najkratšom čase. Pevne však verím, že niečo také nenastane, je tak?“

„Môžem vás uistiť, že nie, herr rapportführer.“

„Predsa len mi nedá, aby som sa nespýtal, herr Seeler... váš kariérny postup je priam závratný. Je veľmi nezvyčajné, aby nováčik v takom krátkom čase získal hodnosť obersturmführera.“

„Som účtovník, herr rapportführer. Tú hodnosť mi udelili len preto, aby som mal pred ostatnými účtovníkmi potrebnú autoritu.“

„Napriek tomu som sa domnieval, že toto miesto dostane skôr nejaký zaslúžilý vojnový veterán. Je mi zaťažko uveriť, že taký mladý, zdravý a mocný chlap, navyše zo Spojeného kráľovstva, sa len tak, doslova zo dňa na deň, stane dôstojníkom SS.“

„Verím, že sa tomu dá porozumieť vo svetle strát, ktoré utrpela naša skvelá armáda. Len preto sa v radoch SS našlo miesto aj pre niekoho, kto žil doteraz mimo Nemecka. Len preto majú šancu slúžiť v tejto elitnej jednotke nielen rodení Nemci, ale aj tí ostatní, všetci rovnako. Sám za seba môžem povedať, že sa mi tým splnil dávny sen. Je pre mňa veľkou

čtou byť dôstojníkom SS. Mimochodom, narodil som sa v Berlíne, herr Friedrich.“

Christopher nespomenul obrovský úplatok, ktorý musel jeho strýko zaplatiť, aby túto prácu v tábore dostal, ani pravý dôvod, pre ktorý sem prišiel. S úľavou však pozoroval, že mu kľamstvá plynú z úst čoraz ľahšie, aj to, že jeho odpovede Friedricha uspokojili.

„Podte so mnou.“ Friedrich zamieril do uličky medzi dvoma barakmi a Christopher musel pridať do kroku, aby ho dobehol. Všade panovalo zvláštne ticho. Christopherovi napadlo, kde sú asi všetci väzni. Počul, že sú ich tu tisíce. „Chcem sa vás spýtať, či vás oboznámili s naším zariadením.“

„Áno, strýko ma podrobne informoval. Je dôstojníkom wehrmachtu, slúži na východnom fronte.“

„Odkiaľ sa dopočul o tomto tábore?“

„Vždy vedel, ako veľmi túžim slúžiť Ríši, a preto pre mňa hľadal vhodnú pozíciu.“

„Naša práca na tomto mieste, hoci je pre osud Ríše nesmierne dôležitá, musí zostať v utajení. Dúfam, že vám nemusím pripomínať obsah prísahy, ktorú ste zložili.“

„Pamätám si ju veľmi dobre, herr rapportführer, a sám si ju denne pripomínam.“

„To rád počujem, herr Seeler. Náš führer bude na vás iste pyšný.“ Len čo vyšli spoza radu skladiskových budov, ocitli sa pred veľkou tehlovou stavbou. Vyzerala ako obrovská hospodárska budova, dlhá niekoľko sto metrov. „Všetko je tu nové, postavili to len pred niekoľkými mesiacmi. Tu budete zhromažďovať veci, ktoré poputujú do skladov. Prišli sme v dobrom čase. Je lepšie, ak to prvýkrát uvidíte prázdne. Zakaždým, keď príde nový transport, je to tu dosť hektické.“

Friedrich ho zaviedol k vchodu do budovy. Po ceste minuli pár väzňov. Zdalo sa, že sú zdraví a dobre živení. Každý z nich

mal v ruke nejaký pracovný nástroj, jeden tisol prázdnu káru. Vstúpili do nevelkej predsiene a z nej priamo do hlavnej časti s lavicami popri stenách a s jednou priamo uprostred. Zjavne slúžila ako prezliakareň. Pomedzi lavice boli rozmiestnené vešiaky označené číslom. Miestnosť bola celkom prázdna, nemala okná, takže vzduch vnútri bol ťažký a zatuchnutý. Christopher netúžil po ničom inom, len aby odtiaľ čo najskôr odišli.

„Vašou úlohou bude zorganizovať triedenie šatstva a cenností nežiaducich elementov, ktoré sem prichádzajú na likvidáciu.“ Slovo „likvidácia“ ním otriaslo a pri pomyslení na Rebeccu mu zovrelo srdce. Podlomili sa mu nohy a nevdojak siahol po najbližšej lavici, aby si sadol. „Na odpočinok nemáme čas. Čaká vás tu práce viac než dost.“ Vstal teda a kráčal za Friedrichom späť do predsiene popri masívnych oceľových dverách s prizorom a tabuľkou s nápisom *Škodlivý plyn! Životu nebezpečné!*

Christopher sa zúfalo nadýchol čistého vzduchu. Friedrich bol už pár desiatok metrov pred ním, takže musel pridať do kroku, aby ho dobehol. Usiloval sa upokojiť zrýchlené tempo svojho dýchania aj srdca. „Verím, že rozumiete povahe tejto práce aj tomu, prečo je natoľko delikátna.“

Christopher nereagoval. Po niekoľkých sekundách sa však spamätal. „Áno, herr rapportführer, delikátna a dôležitá, oboje v rovnakej miere.“

„Presne tak. Toto je jedno z krematórií, odkiaľ budete zbierať cennosti. Nateraz sú tu tri, no čoskoro pribudnú ďalšie. Ako vravím, práce vyše hlavy.“ Friedrich viedol Christophera naspäť k autu. „Vaša kancelária je na konci tohto radu, ale aj to sa po nejakom čase zrejme zmení.“ Vodič, len čo zbadal Friedricha, zasalutoval a obom im otvoril dvere. Christopher si uvedomil, že sa mu trasú ruky, a strčil si ich do vreciek na

uniforme. Srdce mu v hrudi zdesene tĺklo, pri nastupovaní si nevdojak oškrel temeno hlavy. Friedrich sa tváril, že si nič nevšimol.

Cesta autom na koniec radu skladiskových budov trvala len pár sekúnd. Fridrich mlel niečo o cti a zodpovednosti, no Christopher ho nepočúval.

Auto zastalo na konci baraku. Pešo by tam hádam prišli omnoho skôr. Friedrich rezko vykročil popredu a neprestal rozprávať, ani keď zastali pred drevenými dverami so sklenenou výplňou. Christopher mu ich otvoril a Fridrich vošiel dovnútra prvý. V miestnosti sa nachádzali traja muži. Len čo otvorili, zodvihli hlavy. Friedrich ich nepozdravil a viedol Christophera do miestnosti na opačnej strane. Steny boli obložené policami, na ktorých stáli zakladače so spismi. Za oknom bolo len prázdne, ponuré priestranstvo. Uprostred miestnosti stál veľký drevený stól, na ňom telefón a kôpka dokumentov, vedľa neho obrovský trezor. „Toto bude vaša kancelária, hoci predpokladám, že väčšinu času budete tráviť v skladoch alebo krematóriu.“ Vzápätí sa vrátili do miestnosti, v ktorej sedeli tí traja. „Dovoľte mi, aby som vám predstavil vašich podriadených.“ Všetci vstali. „Toto je Karl Flick.“ Spoza stola vystúpil korpulentný muž s okuliarmi a potriasol Christopherovi rukou. Dľaň mal studenú a vlhkú. „Wolfgang Breitner.“ Breitner vykročil spoza stola. Územčistý muž s veľkým nosom Christophera pozdravil a usmial sa. „A toto je Toni Müller.“ Ruku mu tentoraz potriasol vysoký muž s vážnou tvárou.

„Vitajte, herr obersturmführer. Tešíme sa na spoluprácu s vami,“ povedal Müller. „Som presvedčený, že prispejete k efektívnej reorganizácii celého hospodárskeho oddelenia.“

„Aj ja,“ Christopher si s úľavou všimol, že sa mu netrasie hlas. „Dnes je tu pomerne pokoj, takže by sme sa mali pri-

praviť na príchod ďalšieho transportu. Kedy to má byť, herr rapportführer?“

„Pokiaľ viem, tak zajtra.“ Friedrich sa pozrel na hodinky. „Ale už by som mal ísť. Po práci vás zavedú do ubytovne. Vitajte v Auschwitzu, herr Seeler.“

Friedrich za sebou zatvoril dvere a Christopher sa obrátil k svojim novým podriadeným. Všetci už opäť sedeli za pracovnými stolmi, zhrbení nad papiermi a tabuľkami. Christopher sa ospravedlnil a zamieril na toaletu na konci chodby. Zamkol sa v poslednej kabínke a tam, s kolenami pritiahnutými k hrudi, bez pohnutia sedel na mise tak dlho, ako si trúfol.

Asi o desať minút sa vrátil do kancelárie. Pozrel sa na kôpku dokumentov, ktoré ležali na stole, a posadil sa, že si ich prečíta. Podľa čísel do tábora pravidelne prichádzalo veľké množstvo ľudí. Každý týždeň niekoľko tisíc, no prácu v okolitých továrňach zastávalo iba tridsaťtisíc. Ubytovacie baraky, ktoré stáli v centrálnej časti tábora, mali sotva kapacitu na ubytovanie všetkých. Nerozumel tomu. Tie čísla jednoducho nesedeli. V stole našiel účtovné knihy s presne zapísanými sumami peňazí prinavrátených Ríši, teda odobratých väzňom: ríšskych mariek, dolárov, britských libier, talianskych lír, španielskych pesiet, francúzskych frankov, ruských rubľov, všetkých možných mien, o ktorých dovtedy počul. Táborom očividne tiekli prúdy peňazí a on mal na ich tok dozerať.

Po práci ho kolegovia zaviedli do jedálne. Porcie boli veľké a na rozdiel od výcvikového tábora jedlo SS celkom chutné. O izbu sa mal deliť s ďalším mladým dôstojníkom z táborovej stráže menom Franz Lahm, priateľským untersturmführerom z Regensburgu. Lahm sa hneď pokúsil vytiahnuť ho niekam von, na stretnutie s ďalšími príslušníkmi SS, do kina, do divadla či do nevestinca, ktorý im bol k dispozícii.

„No tak, poď si s nami vypiť. Ak pôjdeš skoro do postele zakaždým, keď ťa čaká nový transport, nikdy sa von nedostaneš.“

„Len choď. Som po prvom dni veľmi uťahaný. Zajtra sa so všetkými zoznámim, sľubujem.“

Lahm sa vrátil o tretej nadržanom, zakopol o stôl uprostred izby a zaspal tam, kde spadol. O pár sekúnd izbou zavibrovalo jeho chrápanie. Christopher sa nestrhol. Nespál. Cívil do tmy a premýšľal, ako v tomto zmätku a chaose v tieni smrti nájde Rebeccu.

KAPITOLA 2

„**H**err Seeler, budíček. Transport je o chvíľu tu. O pol hodiny musíme byť na železničnej stanici,“ vravel Flick.

Christopherovi sa po prebdeťej noci zatvárali viečka. Lahm už v izbe nebol. Uniforma, ktorú mal večer na sebe, visela prehodená na dverách skrine. Manžety mal od krvi. Christopherovi sa pri tom pohľade zdvihol žalúdok, no vedel, že Flick ho pozoruje. Vstal z postele a prezliekol sa. Pozrel sa na svoj odraz v zrkadle a zhlboka sa nadýchol. Sledoval, ako mu stúpa a klesá hrud'. Napravil si golier a vyšiel z izby. Flick, ktorý naňho čakal, kývol hlavou na pozdrav a vykročili do mútneho rána. Podal Christopherovi účtovnú knihu. Na prvej strane boli čiernym atramentom zapísané čísla týkajúce sa dnešného transportu. Mal sem namierené z mesta Lodž. Ako vravela kniha, v počte 1 200 ľudí.

„Poliaci,“ ozval sa Flick. „Mali by byť v celkom slušnom stave. Nemajú to ďaleko. Už ste niekedy boli pri selekcii?“

„Ešte nie.“

„My tam vlastne iba stojíme a dávame pozor na batožinu. O ostatné sa postará sonderkommando. Nič ťažké.“ Flick sa pozrel na Christophera spoza hrubých okuliarových rámov.

„Nebojte sa. Vedia, že ste tu nový. Bude to jednoduché. Naša práca sa začína až neskôr.“

„Ďakujem, ale nepochybujem, že to zvládnem.“ Účtovnú knihu vrátil Flickovi a spojil si ruky za chrbtom.

Železničná stanica vyzerala obyčajne ako mnohé iné. Na stene visel cestovný poriadok. Budova však bola zamknutá a tmavá. Na nástupišti sa zišli esesáci, niektorí v bielych kabátoch. Okolo pobehovali väzni, omnoho vychudnutejší a zúboženejší než tí, ktorých videl včera. Pripravovali rampu a chystali prázdne káry. Jeden z nich sa tak ohýbal, že sa hruďou dotýkal držadla.

Christopher žasol, že tie vycivené, vyhľadované bytosti dokážu pracovať takým rýchlym tempom. Esesáci boli na každom kroku. Väčšinou pokrikovali po väzňoch, ich príkre hlasy sa miešali s brechotom psov, ktorých nedbalo držali na vôdzkach. Prišiel vlak. Pomaly sa presúval popri nástupišti. Christopher rátal vozne. Tie čísla jednoducho nesedeli. *Ako je možné nastrkať tisícdivsto ľudí do takej krátke súpravy, a ešte k tomu na prepravu dobytky?* Len čo vlak zastal a dôstojníci odsunuli dvere na vagónoch, ich krik nabral na sile. Už nebolo počuť nič iné len povely, vrčanie a psi brehot. Židovskí väzni pribehli a začali pomáhať pasažierom pri vystupovaní. Muži aj ženy, vydesení a zmätení, sa prekvapene rozhliadali okolo seba. Tváre mali strhané a bledé, ústa zovreté. Príslušníci SS sa okamžite pustili do práce. Deti a starých zhromaždili na priestranstvo vysypané štrkom vedľa staničnej budovy. Jedného starca museli z vagóna vyniesť. Niekoľko žien držalo v náručí nemluvňatá. Rýchlo, len čo vystúpili z vagóna, všetkých nahnali do radov, mužov do jedného, ženy do druhého, deti zvlášť.

Trvalo sotva pár minút, kým vagóny vyvrátili všetok ľudský náklad. Krik matiek, ktorým trhali z rúk deti, sa jednoducho